

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ; *

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. LOUIS DANTY - LAFRANCE

(ἀπόδοσις Γραφείου Ἐρευνῶν Β. καὶ Ε. τῆς Α.Σ.Β.Σ.)

Ὁργάνωσις τῆς ἐργασίας ! Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὁμιλοῦμεν, γράφομεν καὶ συζητοῦμεν δι' αὐτήν. Θεωροῦνται διατυπώνονται, συστήματα συγκρίνονται, οἱ ὁδοὶ τῶν ἀλληλομάχωνται, συνέδρια τοπικὰ καὶ διεθνή συνέρχονται. Περὶ τίνος ἀκριβῶς πρόκειται ;

Δὲν θὰ ἐπιζητήσω ἓνα ἐπακριβῆ ὀρισμὸν. Δὲν θὰ προσπαθῆσω ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπαφῆς μὲ τὸ ἀκρατήριόν μου νὰ περιλάβω εἰς ἓνα στενὸν τύπον μίαν ἀπεραντὸν ἐπιστήμην, ὅσα εἶναι ὁ ἀπέραντος κόσμος τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἀνεξάντηλος ποικιλία τῶν διομηχανιῶν, τῶν ἐπαγγελματῶν καὶ τῶν μορφῶν τοῦ ἀνθρωπίνου μόχθου.

Θὰ λάβω ὡς θέμα μίαν ταπεινὴν ἐργασίαν, μεταξὺ τῶν ταπεινοτέρων ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας ἐκτελεῖ ὁ χειρῶναξ ἐργάτης, συνάμα ὁμοῦ καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων. Ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν εἰργάζεται ὁ δοῦλος τοῦ Φαραὼ εἰς τὰς ὑπογείους στοὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἐργασία δλων τῶν χρόνων καὶ δλων τῶν ἔθνων : τὴν ἀπλήν ἐργασίαν τοῦ κτίστου, ὁ ὁποῖος ἀνεγείρει ἓνα τοῖχον μὲ τοῦβλα.

Σὰς προσκαλῶ νὰ παρατηρήσετε πῶς ἐργάζεται ὁ τεχνίτης αὐτός.

Λαμβάνει θέσιν ἐμπρὸς εἰς τὸν τοῖχον καὶ ὀπισθεν τοῦ παρατάσσονται μίαν σκάφην γεμάτην πηλὸν καὶ χυμα εἰς σωρὸν τὰ τοῦβλα.

Συμφώνως μὲ τὸν ρυθμὸν, τὸν ὅποτον ἐκληροδότησεν ἡ συνήθεια τοῦ ἐπαγγέλματος, ἐκτελεῖ μὲ ἐπιδεξιότητα ἐνεργείας, καθ' ὃν τρόπον ἄλλοτε καὶ αὐτὸς ἐξέμαθεν, ὅτε ἦτο μαθητεύσμενος ἐνὸς ἱκανοῦ κτίστου.

Κατευθύνεται πρὸς τὸν σωρὸν τῶν τοῦβλων, κύπτει, ἐκλέγει ἐν τοῦβλον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ἐγείρεται, ἀναστρέφει τὸ τοῦβλον εἰς τὸ χέρι του, ἵνα εὖρη τὴν κατάλληλον ὄψιν, πλησιάζει τὴν σκάφην, λαμβάνει πηλὸν μὲ τὸ μυστήρι, τὸν ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ τοῦβλου, πλησιάζει τὸν τοῖχον, ἀποθέτει συμμετρικὰ τὸ τοῦβλον, τὸ κτυπᾷ μὲ τὸ μυστήρι, ἵνα λάβῃ τὴν κατάλληλον θέσιν, ξαναγυρίζει εἰς τὴν σκάφην, κύπτει, ξαναπαίρνει πηλὸν, ἐγείρεται, ἐπανέρχεται εἰς τὸν τοῖχον, προσθέτει πηλὸν, περιμαζεύει ὅ,τι ἐσχηλῶνει.

Ἴδου ἡ ἐργασία εἰς τὴν προαιώνιον ἀπλότητά της καὶ ὁμοῦ τὴν ἀνελύσασμεν εἰς μίαν δεκαπεντάδα στοιχειωδῶν κινήσεων.

Ὁ παρατηρητὴς

Καὶ ἄλλος ὁμοῦ παρακολουθεῖ τὴν ἐργασίαν τοῦ κτίστου. Αὐτὸς δὲν εἶναι οὔτε πρωτομάστορας, πού πρόκειται νὰ διδάξῃ εἰς τὸν ἐργάτην πῶς νὰ ἐργάζεται καλῶτερα. Οὔτε ἐπιστάτης, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν μεμφθῇ διὰ τὴν βραδύτητά του ἢ τὴν ἔλλειψιν ἐπιμελείας.

* Τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα τοῦ ἐναρκηρίου λόγου, εἰς τὸ Conservatoire des Arts et Métiers τῶν Παρισίων, τοῦ διαπραγετοῦς καθηγητοῦ τῆς Ὁργανώσεως καὶ φίλου τῆς Α.Σ.Β.Σ. κ. L. Danty - Lafrance. Ἐν καὶ ἐγγράφῃ πρὸ 25ετίας, διατηρεῖ ὅλην τὴν ἐπικαιρότητα του, ἰδίως διὰ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος.

Αυτός είναι ο Taylor ή ο Guilberth ή και πάλι άλλος παρατηρητής, προικισμένος με κριτικόν πνεύμα, τὸ ὅποιον γνωρίζει νὰ χρησιμοποιοῦ. Αὐτὸς παρατηρεῖ, ἀναλύει, σκέπτεται καὶ διερωτᾶται :

1) Διατί ὁ ἐργάτης σκύβει τόσο συχνὰ πρὸς τὸ ἔδαφος; Καὶ ἐν τούτοις δὲν τὸν ἐξελέξαμεν διὰ τὴν εὐκαμψίαν τῆς μέσης του, ἢ ὅποια θὰ ἀπητεῖτο δι' ἕνα γυμναστήν.

Εἶναι τὸ κουραστικὸν αὐτὸ σκύψιμο ἀναγκαῖον; Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν πλησίον του ἕνα ὀκρίβαντα ἀριστερά του, ὥστε νὰ εὐρίσκωνται συνεχῶς τὰ τοῦβλα κοντὰ στὰ χέρια του, καὶ δεξιὰ του τὰ ἐργαλεῖα καὶ λοιπὰ σὺνεργα;

2) Διατί στριφογυρίζει κάθε τοῦβλο στὸ χέρι του, καὶ τὸ ἐξετάζει ἀπὸ ἑκατέρωθεν πλευρᾶς, ἕως ὅτου εὕρη τὴν κατάλληλον; Αὐτὴν τὴν ἐργασίαν δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὴν κάμῃ ὁ θεοῦτος του, ὁ ὅποιος θὰ ἐτοποθέτει ἐκ τῶν προτέρων τὰ τοῦβλα μὲ τὴν κατάλληλον πλευρὰν πρὸς τὰ ἐπάνω;

3) Ὁ πηλὸς ἔχει τὴν κατάλληλον σύνθεσιν; (οὔτε νερούλος, οὔτε καχόρρευστος).

4) Τὸ μυστήρι, ἢ σκάφη, εἶναι τὰ ἐργαλεῖα του εἶναι ὀρθολογικὰ σχεδιασμένα; τὰ χρησιμοποιοεῖ κατὰ τὸν πλέον κατάλληλον τρόπον, ὥστε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν κόπωσιν του καὶ νὰ αὐξάνῃ τὴν ἀπόδοσίν του;

5) Εἶναι κατάλληλος ὁ ἐργάτης διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν; Σὲ λίγο θὰ φθάσῃ τὴν κορυφὴν τοῦ τοίχου. Μήπως ζαλίζεται, πρᾶγμα ἐπικινδύνον κατὰ τὸ κτίσιμον; Μὲ λίγα λόγια, εἶναι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν;

6) Ἐνδιαφέρεται, ἐξ ἄλλου, διὰ τὴν ἐργασίαν του; Ἐντὶ νὰ τὸν πληρώσωμεν μὲ ἡμερομισθίον, δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον ἕνα σύστημα μισθοῦ, ποῦ θὰ τοῦ ἐξῆσφάλλιζε ἀμοιβὴν ἀνάλογον μὲ τὴν ἀπόδοσίν του;

Ἐν ἐνί, παρεμβάλειν εἰς τὴν ἐργασίαν, ὅπως τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν δουλειὰ του, τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ μέρος τῶν φροντίδων του, τὸν καθοδηγήσῃ πῶς καλύτερον νὰ ἐργάζεται, φέρῃ πλησίον του τὰ ὄργανα ὅταν χρειάζονται; Ἦτοι, ὑπάρχει στενὴ καὶ γόνιμος συνεργασία μεταξὺ τοῦ ἐγκεφάλου, ὅστις σκέπτεται καὶ προβλέπει, καὶ τῆς χειρὸς ἢ ὅποια ἐκτελεῖ;

Ἦδη δμως τὸ φιλοπερίεργον πνεῦμα τοῦ παρατηρητοῦ δὲν σταματᾷ ἕως ἐδῶ. Προχωρεῖ καὶ ἀτενίζει ὑψηλότερα καὶ μακρύτερα, ἐρευνᾷ ἄλλην τὴν ἐπιχειρήσιν.

7) Ὁ ἐργοδότης, εἰς τὸν ὅποιον ἐνεπιστεύθησαν τὴν κατασκευὴν τοῦ τοίχου, ἔχει καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰν του ὀργανώσῃ τὴν ἐργασίαν του μὲ τὴν αὐτὴν θέλησιν ἀποδοτικότητος, μὲ τὴν ὁποίαν κρίνομεν τὰς κινήσεις τοῦ κτίστου;

8) Πῶς συνέστησε τὴν ἐπιχειρήσιν του; Τὰ οἰκονομικὰ του μέσα εἶναι ἀνάλογα; Μήπως τὰ κεφάλαιά του εἶναι υπερβολικὰ, πρᾶγμα ποῦ θὰ περιώριζε τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου ἢ τοῦ λείπου; Δηλαδή ἢ ἐπιχειρήσῃ ἐργάζεται ἀνετα ἀπὸ τῆ στιγμὴν ποῦ ἀρχίζει μίαν παραγγελίαν, ἕως ὅτου εἰσπραχθῇ τὸ ἀντίτιμὸν τῆς;

9) Ποίαν μορφήν διοικήσεως υἰοθέτησεν, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ συντονισμὸς μεταξὺ διαφόρων τμημάτων τῆς ἐπιχειρήσεώς του;

10) Πῶς ἐκλέγει τοὺς ἀμέσους συνεργάτας του; Ποίας ἱκανότητος ἀπήτησεν ἀπὸ ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, ἀναλόγως μὲ τὰς ἐργασίας ποῦ τοὺς ἐμπιστεύεται;

11) Πῶς προσλαμβάνει τοὺς ἐργάτας του; Πῶς κρίνει ἐὰν εἶναι ἱκανοὶ καὶ πῶς τοὺς κατανέμει ἀνάλογα μὲ τὰς ἱκανότητας καὶ κλίσεις των;

12) Προσπαθεῖ νὰ τοὺς συγκρατῆ εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν του μὲ γενναίους ἀποδοχάς, ὀρθὴν ὑγιεινὴν, κοινωνικὰ ἔργα, ὥστε νὰ ἀποφεύγῃ τὰ σοβαρὰ μειονεκτήματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν τοῦ προσωπικοῦ του ;

13) Λαμβάνει ἀρκούντως ὑπ' ὄψιν πῶς σκέπτεται καὶ τί γνώμην ἔχει ὁ ἐργάτης του ; Πολλοὶ συγκρούσεις μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν ὀφείλονται εἰς ἔλειψιν ἀλληλοκατανοήσεως καὶ διότι ὁ ἓνας δὲν βλέπει τὴν ἀποψιν τοῦ ἄλλου.

14) Ποίας μεθόδους χρησιμοποιοεῖ διὰ τὴν πώλησιν τῶν προϊόντων ποὺ κατασκευάζει ; Ποίαν πολιτικὴν τιμῶν ἀκολουθεῖ ; Πῶς εἶναι ἐνήμερος τῶν ἀπαιτήσεως τῆς πελατείας του ; Ἡ διαφήμισις, ἡ σύγχρονος αὐτῆ διαλαλήτρια μὲ τὰ χίλια στόματα, πῶς καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὸ κοινὸν τὸ ὄνομα τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὸ σῆμα τοῦ προϊόντος ;

15) Ὑπάρχει λογιστικὴ κόστους, ἡ ὁποία νὰ ἐλέγχῃ τὰ ἀποτελέσματα, νὰ φωτίξῃ δλην τὴν δρᾶσιν τῆς ἐπιχειρήσεως μὲ τὴν ὠμὴν εἰλικρίνειαν τῶν ἀριθμῶν, ὡς εἰς προβολεύς, ὁ ὁποῖος παντοῦ καὶ πάντοτε ἀνιχνεύει, ἐρευνᾷ, καταγγέλλει, ἀποκαλύπτει ;

Τί πράγματι εἶναι ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας

Ἀπὸ παρατήρησης εἰς παρατήρησιν, ἀπὸ σκέψεως εἰς σκέψιν, ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας, ἡ ὁποία ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν μεθοδικὴν κριτικὴν τῶν κινήσεων τοῦ ἐργάτου, ἐμεγάλωσε, ἀνεπτύχθη καὶ παρεμβαίνει παντοῦ. Ἀναλύει τὰ γεγονότα, ἀναζητεῖ τὴν αἰτίαν, ἀνατέμνει τὰ προβλήματα καὶ διαποτίζει, μὲ τὴν τεχνικὴν καὶ τὰς μεθόδους τῆς, πᾶσαν δημιουργικὴν δραστηριότητα.

Τί εἶναι λοιπὸν ἡ νέα αὕτη Θεά ; Μήπως εἶναι διαγράμματα καὶ προγράμματα ; Μία θεωρία ; Διάφορα συστήματα ; Ὁ Τεϋλορισμὸς ἢ ὁ Φαγιολισμὸς, διὰ τὰς μεθόδους τῶν ὁποίων ἠκούσθη νὰ ὀμιλοῦν ; ἢ μήπως ὁ Φορδισμὸς ἢ αἱ ἀντιλήψεις τοῦ Βατα ;

Ἡ ὀργάνωσις εἶναι κάτι πολὺ ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καὶ κάτι πολὺ περισσότερον ἀπὸ ἄλλα τούτα. Εἶναι μία κατάστασις πνεύματος : ἡ κριτικὴ παρατήρησις τῶν γεγονότων. Ἐν ὄργανον : ἡ σκέψις. Εἰς ὁδηγός : ἡ εὐθυκρυσία.

Ἡ παρατήρησις

Ἡ κριτικὴ παρατήρησις τῶν γεγονότων εἶναι αὕτη αὕτη ἡ βᾶσις, ἡ στερεὰ βᾶσις παντὸς ἐπιστημονικοῦ οἰκοδομήματος. Διὰ τοῦ πνεύματος τῆς πειραματικῆς ἀναλύσεως, ὁ Claude Bernard συνδέει, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, τὴν καρτεσιανικὴν μέθοδον πρὸς τὰς γονίμους ἰδέας τοῦ Taylor.

«Ἀναχωρεῖτε πάντοτε ἐξ ἑνὸς γεγονότος», συνίστα ὁ τελευταῖος οὗτος εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του. «Δὲν θὰ παραδεχθῶ οὐδὲν ὡς ἀληθές, ἐὰν δὲν τὸ γνωρίζω προδήλως τοιοῦτον», διεκήρυττε ὁ Καρτέσιος.

Καὶ οἱ δύο, ὁ μεγαλοφυῆς γάλλος φιλόσοφος καὶ ὁ ὀνομαστὸς ἀμερικανὸς μηχανικός, ὁμοῦ θεβαιοῦν τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντιλαμβάνωμεθα καθαρὰ τὰ γεγονότα καὶ τὴν πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν παρατηροῦν αἱ αἰσθήσεις. «Διαιρουμένῃ ἐκάστην δυσκολίαν εἰς τόσα μέρη, εἰς ἕσα εἶναι δυνατὸν καὶ ἀναγκαῖον ὅπως καλύτερον τὴν ἐπιλύσωμεν». Αὐτὰ ἔσον ἀφρατὰ τὴν μέθοδον.

Ἡ σκέψις

Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, ἡ ἐντατικὴ χρῆσις τοῦ ὄργανου τούτου τῆς ἀσυγκρίτου γονιμότητος, ποῦ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος, εἶναι ἐξ Ἰσου προϋπόθεσις δλων τῶν προόδων εἰς τὴν Ὀργάνωσιν, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην, ἴσως περισσότερον εἰς τὴν Ὀργάνωσιν παρά εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην. Συνήθως, ἄλλωστε, ὅ,τι ἔλλειπει περισσότερον εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐργασία.

Ὅ,τι πρέπει νὰ μᾶς προαποχολῆ δὲν εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀπόδοσις τοῦ ἐργάτου ἢ τῆς μηχανῆς ἀλλὰ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐνα καλὸν σύστημα ἀξιίζει 10 μηχανὰς καὶ 100 ἐργάτας. «Μία ἀπλὴ ἰδέα, ἔγραψεν ὁ Harrington Emerson, δύνανται νὰ εἶναι περισσότερον ἀποδοτικὴ ἀπὸ δλην τὴν ἐργασίαν τῶν ἀνθρώπων, τῶν μηχανῶν καὶ τῆς γῆς ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα». Ὅπως ἡ Ὀργάνωσις εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀποδοτικότητος, δι' ἓνα ἀκόμη λόγον δὲν δύναται νὰ εὔρη τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παρά μόνον εἰς τὴν μεθοδικήν, ἐντατικὴν καὶ ὁλοκληρωτικὴν χρησιμοποίησιν τῆς σκέψεως. Τὸ σπουδαῖον ἄλλωστε δὲν εἶναι τὸ νὰ ἔχωμεν πληθώραν ἰδεῶν. Ἄς εἰμεθα ἐπιφυλακτικοὶ ἐναντι τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἔχουν πολλὰς ἰδέας. Κατὰ κανόνα, οὐδεμία ἰδέα των ἀξιίζει περισσότερον ἀπὸ μίαν πεντάραν. Ὅσοι ἤλθαν εἰς ἐπαφήν μὲ μερικοὺς δῆθεν ἐφευρέτας, γνωρίζουν πολλὰ πράγματα. Γνωρίζω κάτι ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἰδέας, ποῦ ἀναπηδοῦν εὐκόλα καὶ ὡς ἐξ ἐνοτικτοῦ : Ἐνα μεγαλεπήβολον σχέδιον, ἱκανὸν νὰ ἐξαλειφῆ τὴν πτωχείαν ὡς διὰ μαγείας, ἓνα τέλειον κόλπο νὰ πλουτίσῃ τις διὰ μίαν ἢ μηχανήμα ἐπιτυχάνον τὴν ἀεικηνισίαν. Τὸ οὐσιώδες, λοιπὸν, εἶναι μόλις μᾶς ἔλθῃ μιὰ ἰδέα, νὰ τὴν θέσωμεν εἰς ἐφαρμογήν. Δὲν πρόκειται νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι προσεβέψαμεν τὸ πᾶν. Χαράσσομεν μίαν κατεῦθυνσιν, κάμνομεν ὅ,τι δυνάμεθα. Ἐὰν παρουσιάζωνται ἐμπόδια, κάμνομεν πᾶν ὅ,τι εἶναι δυνατόν ἵνα τὰ ὑπερνήξωμεν, καὶ βαδίζομεν πρὸς τὰ ἐμπρός.

Ἡ εὐθυκρισία

Ἡ εὐθυκρισία, τέλος, τὸ ἀστάθμητον τοῦτο, ἄνευ τοῦ ὁποίου καὶ αἱ ὠραῖοτεραι ἱκανότητες παραμένουν ἀγονιμοποίητοι, καὶ οἱ πλέον εὐφυεῖς συνδυασμοὶ τοῦ πνεύματος καθίστανται ἢ στειροὶ ἢ ἐπικίνδυνοι, θὰ εἶναι ὁ ὁδηγὸς τῶν ἐργασιῶν μας. Δὲν εἶναι, πράγματι, ἀνωφελὲς νὰ ὑπερνήξωμεν τὴν σημασίαν τῆς εὐθυκρισίας εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἐπιχειρήσεις. Εἰς οὐδεμίαν τῶν κοινωνικῶν τάξεων δύναται ἡ εὐθυκρισία νὰ συγγέσται μὲ τὸν κοινὸν νοῦν. Καὶ ἡ ἰδιότης αὕτη εἶναι πολὺ περισσότερον σπανία ἀπὸ ὅ,τι φανταζόμεθα.

Εἰς τί συνίσταται αὕτη ; Ἐκ μέρους μου, θὰ ἐδυσκολευόμην πολὺ νὰ τὴν καθόρισω. Ἡ ἔλλειψις τῆς εὐθυκρισίας δὲν συγγέσται ἀπολύτως μὲ τὴν ἔλλειψιν νοημοσύνης ἀλλὰ μὲ τὴν ἔλλειψιν κριτικοῦ πνεύματος. Καὶ ἂν ἡ διδασκαλία τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας εἶχε ὡς μόνον ἀποτέλεσμα νὰ ἀυξήσῃ τὸ κριτικὸν πνεῦμα ἀριθμοῦ τινος ἀτόμων, ἂν ἠδύνατο νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἀποβάλλουν τὴν συνήθειαν νὰ θεωροῦν ὡς ἀληθῆ πολλὰ πράγματα ποῦ δὲν ἀπεδείχθησαν τοιαῦτα ἀλλὰ συνηθίζεται νὰ γίνωνται δεκτὰ διότι ἔτσι πάντοτε ἐγίνετο, τότε ὅσοι προσπαθοῦν νὰ διαδώσουν τὰς νέας ἰδέας δὲν θὰ ἔχουν χάσει τὸν καιρὸν τοῦ.

Ἀλλὰ ἡ εὐθυκρισία, ἐὰν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ κριτικοῦ πνεύματος, δὲν ταυτίζεται ἀπολύτως μὲ αὐτὸ, καὶ ἐνίοτε ἀντιτίθεται εἰς τὰς ὑπερβολὰς τοῦ κριτικοῦ πνεύματος. Καμμία μέθοδος, ἔστω καὶ ἂν ἐπέτυχεν ἄλλοῦ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας, δὲν

Ο ΑΔΑΜ ΣΜΙΘ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

I. Τό περιβάλλον. Τά δεσμά τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος

Κατά τὸ δ' ἡμισυ τοῦ 18ου αἰῶνος ὁ Ἄδαμ Σμιθ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ οἱ φυσιοκράται ἐν Γαλλίᾳ ἔθεταν τὰς βάσεις τῆς οικονομικῆς ἐπιστήμης καὶ διεκλήρυττον συγχρόνως ὅτι ἡ οικονομικὴ ἐλευθερία εἶναι τὸ ἄριστον οικονομικὸν σύστημα καὶ ὅτι πᾶσα παρέμβασις τοῦ κράτους εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν οικονομικῶν νόμων ζημιώνει, κατὰ κανόνα, τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν καὶ υποβιάζει τὸ ἐπίπεδον τῆς λαϊκῆς εὐημερίας.

Διὰ τὰ ἐκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν τὴν ὑπὲρ τῆς οικονομικῆς ἐλευθερίας συνηγορίαν ταύτην τοῦ Σμιθ καὶ τῶν φυσιοκρατῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον ἐγεννήθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν αἱ θεωρίαι των.

Ὁ φιλελευθερισμὸς τοῦ Σμιθ καὶ τῶν φυσιοκρατῶν ἱστορικῶς διαδέχεται τὸ καθεστῶς τῶν μεσαιωνικῶν συντεχνιῶν καὶ τὸ ἐμποροκρατικὸν σύστημα καὶ ἀποτελεῖ μίαν σφοδρὰν ἐναντίον αὐτῶν διαμαρτυρίαν.

Τὰ ὑπολείμματα τοῦ μεσαιωνικοῦ συστήματος τῶν συντεχνιῶν τόσο ἐν Ἀγγλίᾳ ὅσον καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀπέπνιγον μέσα εἰς ἓνα δίκτυον ἀφορήτων περιορισμῶν τὴν ἀσκήσιν τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπαγγελμάτων, ἠμποδοῦσαν πᾶσαν κίνησιν κεφαλαίων καὶ ἐργατῶν καὶ εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν νέκρωσιν πάσης ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ τὴν ἀποτελμάτωσιν τῆς οἰκονομίας.

Ἐπὶ τὸ καθεστῶς τῶν συντεχνιῶν ἡ ἀσκήσις τοῦ ἐπαγγέλματος ἦτο ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν μελῶν τῆς συντεχνίας. Διὰ τὰ λαβῆναι τὴν ἀδειαν τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἔπρεπε νὰ μαθητεύσῃ πλησίον ἐνὸς ἀνεγνωρισμένου τεχνίτου, τοῦ «μάστορος».

Ἡ διάρκειαις τῆς μαθητείας ἦτο καθωρισμένη κατὰ κανόνα εἰς 7 ἔτη. Καθωρισμένος ἦτο ἐπίσης ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευομένων τοὺς ὁποίους ἐδικαιούτο νὰ ἔχῃ ὁ μάστορ. Ὁ Σμιθ ἀναφέρει παραδείγματα τεχνιτῶν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀγγλίας, οἱ ὅποιοι ἐδικαιούντο νὰ ἔχουν ἓνα ἢ δύο μόνον μαθητευομένους.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μαθητείας του, ὁ μαθητευόμενος δὲν ἐπληρώνετο. Πολλάκις ἐπλήρωνε τὸν διδάσκαλον τεχνίτην.

σόμερον νὰ ὑπολογίζεται. Θὰ ἡδυνάμην νὰ τονίσω, ἐν ὀνόματι ἠθικῶν λόγων, διατὴν πρέπει νὰ ὑπολογίζεται ὁ ἄνθρωπος. Οὗτος εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ ὄχι τὸ ὄργανον, διότι εἶναι αἱ μηχαναὶ δὲν ἐδημιουργήθησαν παρὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνθρώπων. Νομίζω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς καὶ εἰς τὸ τεχνικὸν πεδίον. Ἐπιπέτω ὅτι ἐκ τῆς διδασκαλίας ταύτης θὰ συναχθῇ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐργάζεται πρέπει νὰ παραμένῃ ἄνθρωπος. Ὅτι διατηρεῖ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν του, ὅτι τὸν ἀκρωτηριάξουν εἰς τὸν δὲν διαβλέπων εἰς αὐτὸν παρὰ μόνον κεφάλαιον δυνάμεως. Καὶ ὅτι, τέλος, εἶναι σύμφωνον, ὄχι μόνον πρὸς τὸ ἠθικὸν καθήκον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς παραγωγῆς, νὰ ἐξασφαλίζεται εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς ἰδικούς του μία κανονικὴ ζωὴ καὶ ὅπως ἐπιτυγχάνωμεν ἐξ αὐτοῦ ὀλιγωτέρας πληρωνομένης ὑπηρεσίας καὶ περισσοτέραν ὀλοκληρωτικὴν, ἐθελοσίου καὶ ἀφωοιωμένην συνεργασίαν, τὴν μόνην ὄντως γόνιμον!